

1. SCHOENHERSTELLERS

1.1 Samenvatting

De belangrijkste bevindingen uit recent onderzoek¹ zijn als volgt samen te vatten:

- De economische crisis heeft een positief effect op de schoenherstellersbranche: er is een lichte groei van de omzet, vooral door toename van schoenreparaties.
- Er is een daling van het aantal werkzame personen door een vermindering van het aantal reparatiebedrijven met ambachtelijke dienstverlening.
- De onzekerheid over handhaven van het verlaagde btw-tarief veroorzaakt onrust binnen de branche.
- Er zijn in totaal 90 uitstaande vacatures: de grootste uitdaging blijft het vinden van nieuwe mensen voor het vak.
- De opleiding Schoenherstellers sluit zich aan bij De Dutch HealthTec Academy (DHTA), de nieuwe school voor gezondheidstechniek in Utrecht.
- Het aantal leerlingen is stabiel (43). Het zijn overwegend jonge leerlingen, maar er is ook een groeiend aantal zij-instromers.
- De mbo 3-kwalificatie Schoenhersteller/Ondernemer gaat naar verwachting in 2012 uitgevoerd worden.
- Er is onderzoek gestart met de vraag hoe orthopedische voorzieningen aan confectieschoeisel en het repareren van orthopedisch schoeisel een plaats kunnen krijgen in het kwalificatiedossier.
- Er is een toereikend aantal beschikbare leerbedrijven voor de nabije toekomst.

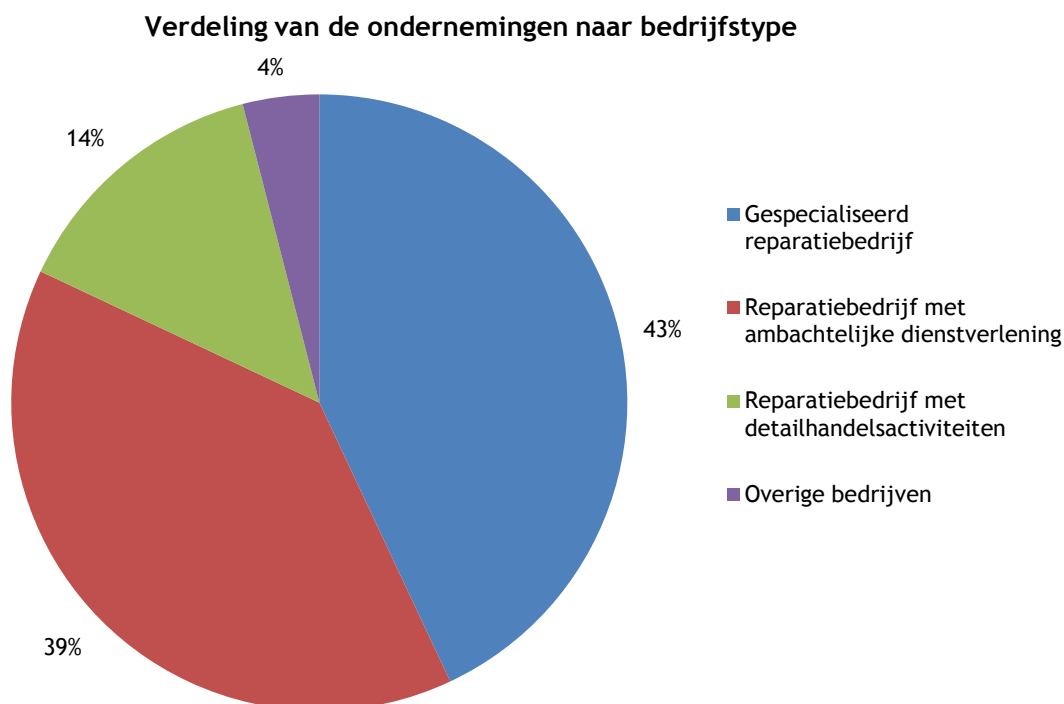
1.2 Branche

Bedrijfstypen binnen de schoenherstellersbranche

Binnen de schoenherstellersbranche zijn vier verschillende bedrijfstypen te herkennen. De grootste groep bedrijven (520) is gespecialiseerd in reparaties (43%). 115 bedrijven (39%) combineren reparaties met andere vormen van dienstverlening, waarvan sleutelservice de belangrijkste is. Bij deze groep bedraagt de reparatieomzet nog steeds tussen de 40% en 60% van de gehele omzet. 55 bedrijven (14%) zijn reparatiebedrijven met detailhandelsactiviteiten.

¹EIM, 2011

Figuur 1

Bron: EIM 2011

Lichte groei brancheomzet

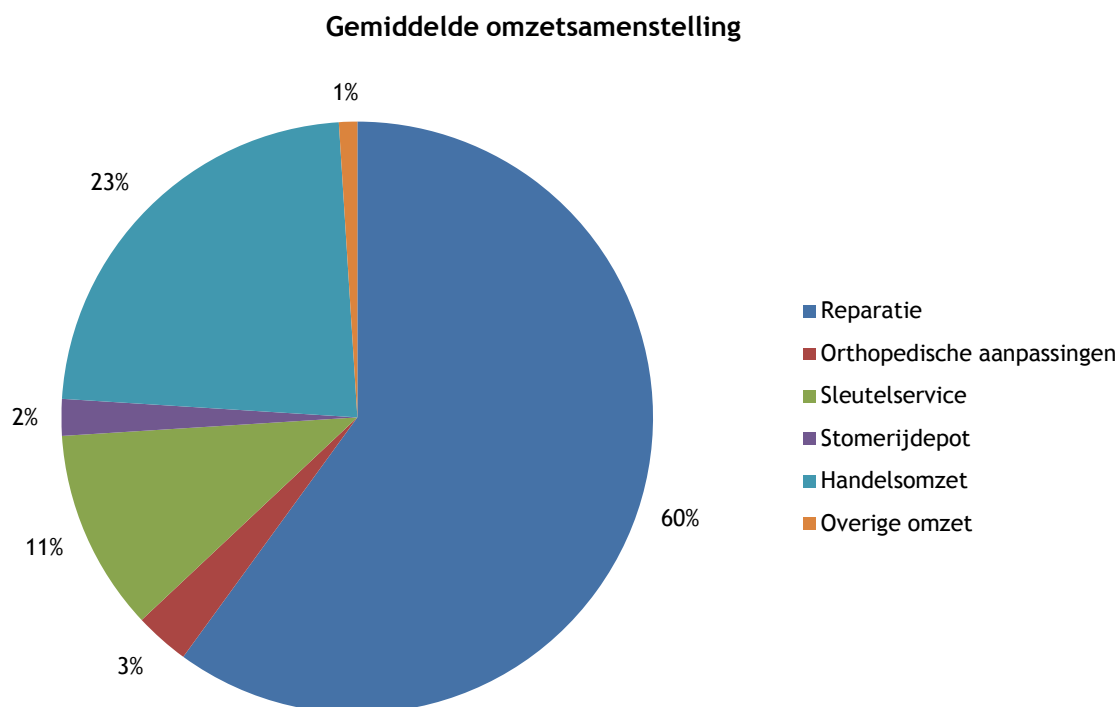
De schoenherstellersbranche is kleinschalig. Naast de werkgelegenheid komt dit ook tot uiting in de omzetten. Rond de helft van de bedrijven realiseerde in 2009 een omzet van nog geen 100.000 euro. In een aanverwante branche als orthopedische(schoentechniek) heeft ongeveer 40% van de bedrijven een omzet van 1 miljoen euro of meer.

De brancheomzet in 2009 bedroeg 93 miljoen euro en bleef ten opzichte van 2008 ongeveer gelijk. Voor 2010 werd een kleine groei van 3% verwacht. De schoenherstellers hebben naar verwachting in 2010 in totaal 96 miljoen omzet geboekt. Dat is, conform de verwachting, een stijging van 3% ten opzichte van 2009.

In Figuur 2 is te zien dat reparatie het overgrote deel van de omzetsamenstelling uitmaakt. Dit deel is gegroeid van 55% in 2007 naar 60% in 2011.

Binnen de reparatieomzet is het totaal van zolen/hakken en stikwerk met een aandeel van meer dan 75% het belangrijkste. De verdeling van reparatieomzet is per bedrijfstype nagenoeg gelijk.

Figuur 2

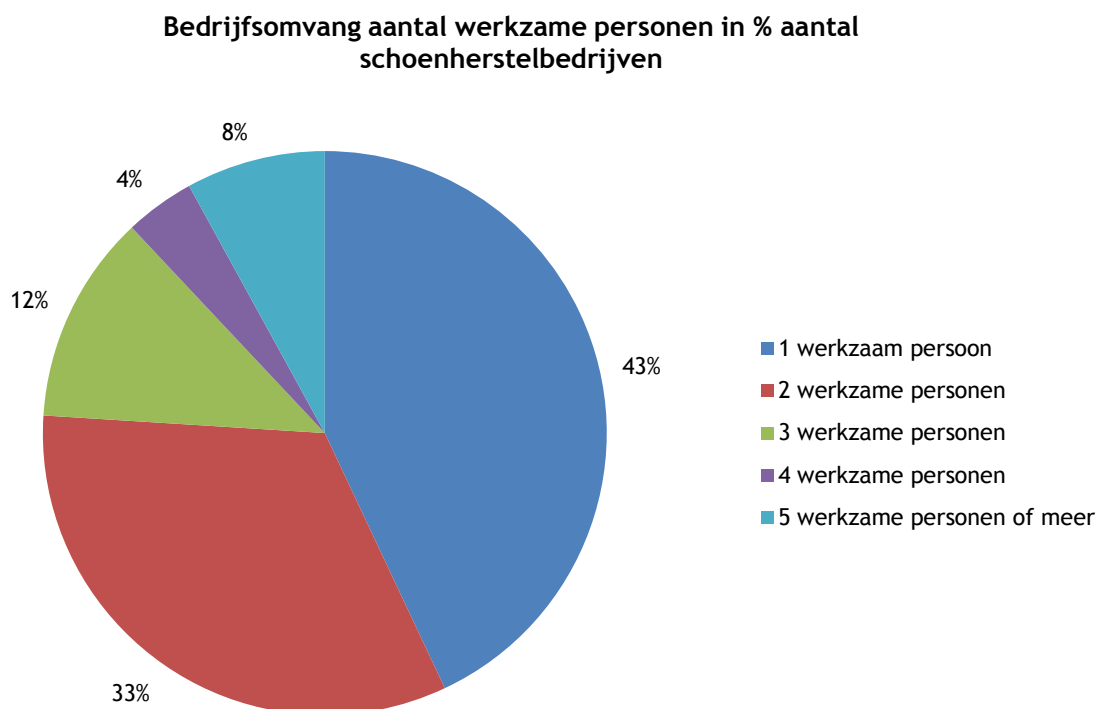
Bron: EIM (2011)

Ondernemingen en bedrijfsomvang

De branche omvat ongeveer 720 ondernemingen. Van 2006 tot 2010 is het aantal ondernemingen in de branche met ongeveer 60 afgenomen. Dit zijn voornamelijk bedrijven met ambachtelijke dienstverlening en niet bedrijven die echt als hoofdactiviteit de schoenmakerij hebben.

Evenals vier jaar geleden telt circa 6% van de bedrijven meerdere vestigingen. Ook het totale aantal vestigingen nam in vier jaar tijd met zo'n 60 af, van 850 naar 790. In figuur 2 is te zien dat dit vooral kleine bedrijven zijn. 43% van de bedrijven is een eenmansbedrijf en in 33% van de bedrijven werken twee personen.

Figuur 3

Bron EIM (2011)

Onrust financiële wereld

De schoenherstellersbranche vaart wel bij de onrust in de financiële wereld. Mensen moeten bezuinigen en zullen hun schoenen vaker ter reparatie aanbieden voordat ze nieuwe schoenen kopen.

Btw-discussie

Het hoge of het lage btw-tarief is al jaren onderwerp van discussie in de schoenherstellersbranche. Elk jaar is het weer spannend voor de schoenherstellers: kan het lage 6% tarief blijven of neemt het ministerie de beslissing om dit tarief weer op te trekken tot het hogere tarief van 19 %? Deze onzekerheid is lastig voor de bedrijven.

1.3 Arbeidsmarktinformatie

Werkgelegenheid

In 2010 waren circa 1545 personen werkzaam in de branche, waarvan 550 in loondienst. Ruim 72% van de werkgelegenheid bestaat uit fulltimebanen van 32 uur of meer. Omgezet naar volledige arbeidsjaren komt de totale werkgelegenheid neer op 1290 werkzame personen. In tegenstelling tot de verwachtingen in de vorige onderzoeksperiode is het aantal werkzame personen in de periode 2006 tot 2010 met 100 personen afgenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de vermindering van het aantal reparatiebedrijven met ambachtelijke dienstverlening.

Tekort aan gekwalificeerde schoenherstellers

Het blijkt moeilijk voor de branche om voldoende vakbekwame mensen aan te trekken voor de openstaande vacatures. Bedrijven geven aan dat ze voor uitbreiding of vervanging in totaal 90 vacatures hebben uitstaan waarvan het grootste gedeelte (leerling)schoenherstellers betreft. Nieuwe beroepsbeoefenaren interesseren voor het vak is een grote uitdaging voor de branche, die voortvarend wordt opgepakt door de Nederlandse Schoenmakers Vereniging (NSV). De komende jaren worden de inspanningen nog meer gericht op imagoverbetering om zo vooral meer jongeren te interesseren voor de branche. Zo is er een voorlichtingsfilm gemaakt die een beeld geeft van de huidige moderne ondernemer en wordt internet-tv op de website ingezet voor collectieve promotiecampagnes. Verder worden voorlichtingstrajecten ingezet voor decanen en leerlingen en wordt er actief deelgenomen aan manifestaties zoals Skillsmaster, Euroskills en de Week van het Ambacht. Daarnaast is er een EVC (Erkenning Verworven Competenties)-traject opgezet met als doel om mensen te stimuleren om een vakdiploma te halen. Het wordt niet alleen ingezet voor bestaande beroepsbeoefenaren en zij-instromers, maar ook voor leerlingen, zodat die op basis van hun competenties versneld hun opleiding kunnen afronden.

Toch zal met name de vergrijzing binnen de branche ervoor zorgen dat de behoefte aan vakmensen alleen maar toeneemt en dat het aantal vacatures stabiel blijft of zal stijgen. De NSV werft zelf actief nieuwe werknemers door bemiddeling via haar website, waarop een overzicht van de vacatures staat. Deze activiteiten beïnvloeden de werving van nieuwe medewerkers zeer positief.

Als gevolg van enerzijds de vergrijzing van de schoenherstellers, ondernemers in het bijzonder, en anderzijds de toenemende vraag naar schoenreparaties is er een structureel tekort aan gekwalificeerde schoenherstellers ontstaan.

Loopbaanperspectief

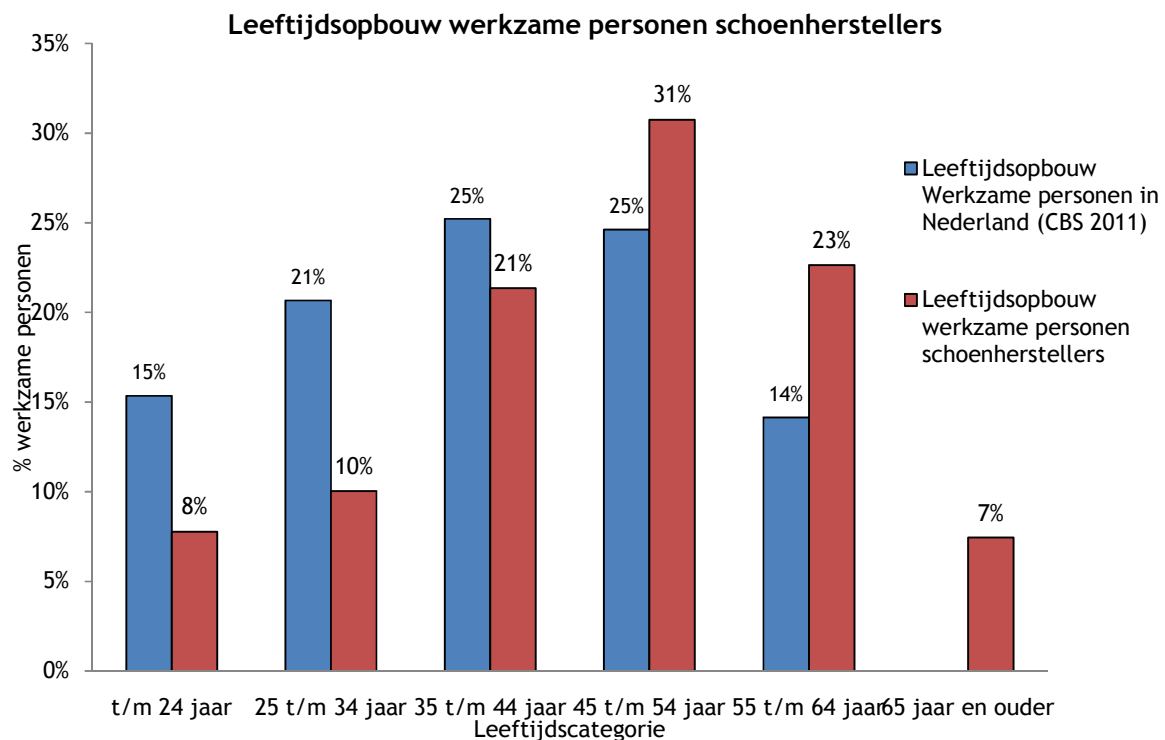
Binnen de schoenherstellersbranche zijn er weinig doorstroommogelijkheden naar andere functies. Bij een groter bedrijf kan een schoenhersteller doorgroeien naar leidinggevende. Daarnaast kan hij ervoor kiezen om zelfstandig ondernemer te worden en een eigen schoenherstellersbedrijf te beginnen. Schoenherstellers kunnen zich specialiseren en hun werkzaamheden uitbreiden met bijvoorbeeld het repareren van kwaliteitsschoenen en het aanbrengen van orthopedische voorzieningen aan confectieschoeisel.

Personeelskenmerken

Schoenhersteller is nog steeds overwegend een mannenberoep. Slechts een derde van de in de branche werkzame personen is vrouw. Wat opvalt is dat bij reparatiebedrijven met detailhandelsactiviteiten meer vrouwen werkzaam zijn dan mannen.

Figuur 4 laat zien dat ongeveer een derde van de werkzame personen een leeftijd heeft tussen de 25 en 45 jaar. Landelijk ligt de vergrijzing 21% lager dan in de branche: 61 % van de werkzame personen in de branche was in 2010 ouder dan 45 jaar. Dit hoge percentage in combinatie met het aantal zzp'ers in de branche maakt dat het voor de branche zeer belangrijk blijft om aandacht te besteden aan nieuwe instroom van jongeren in de branche. Daarnaast is het aantal zij-instromers in de branche groot.

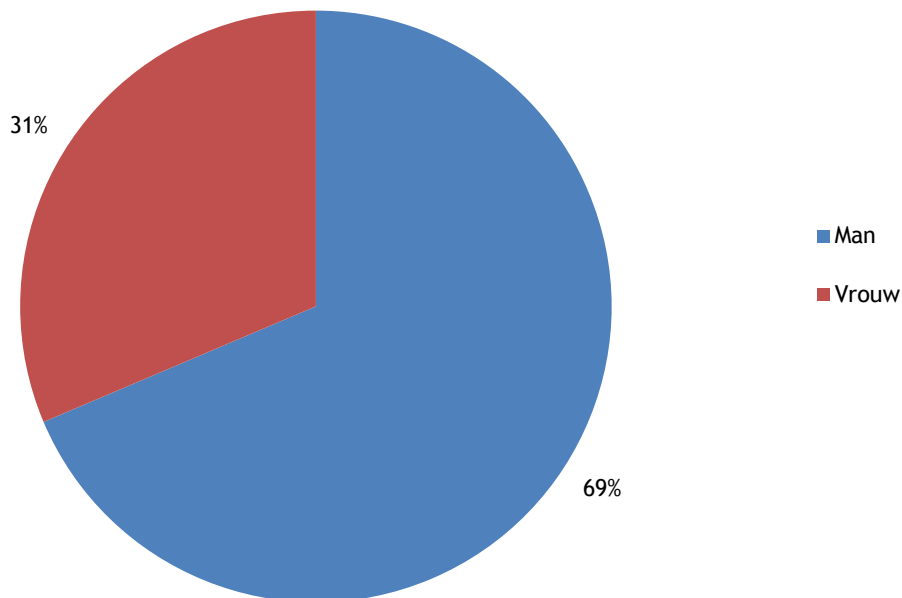
Figuur 4

Bron: DUO 2011, CBS 2011

Figuur 5

Man/vrouw verdeling werkzame personen schoenherstellers

Bron: EIM 2011

1.4 Onderwijsinformatie

Eén landelijke opleiding

De kwalificatie Schoenhersteller wordt uitgevoerd bij de Dutch HealthTec Academy in Utrecht, onder licentie van het Koning Willem 1 College.

Dutch HealthTec Academy

De Dutch HealthTec Academy (DHTA) is de nieuwe school voor gezondheidstechniek. Zij verzorgt vakopleidingen op mbo-niveau en na- en bijscholing voor vakmensen die ontwerpen, vervaardigen en verkopen. De school biedt plaats aan circa 1000 deelnemers.

De vakopleiding en cursussen van de Dutch HealthTec Academy zijn een voorzetting van de huidige opleidingen en cursussen bij ROC ASA SBBO te Amersfoort, IVT te Nieuwegein en SVGB te Nieuwegein. De laatste onder licentie van het Koning Willem 1 College. Vanaf 1 september 2010 zijn de opleiding en cursussen voortgezet binnen de Dutch HealthTec Academy in Utrecht. De uitvoering van de Dutch HealthTec Academy ligt in handen van Amarantis onderwijsgroep/ROC ASA en SVGB kennis- en opleidingscentrum.

De Dutch HealthTec Academy is een uniek samenwerkingsverband tussen bedrijfsleven, roc's, vmbo- en hbo-instellingen en het kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven. Samen hebben zij de krachten gebundeld om tot een duurzame opleidingsvoorziening in de gezondheidstechniek te komen. De intensieve samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs slaat een brug tussen theorie en praktijk. De Dutch HealthTec Academy wordt daarmee een ontmoetingsplaats van kennis en talent.

Kwalificatiedossier Schoenhersteller

Op de DHTA wordt de kwalificatie Schoenhersteller uitgevoerd. 43 leerlingen volgen op dit moment de tweejarige opleiding.

De kwalificatie Schoenhersteller/Ondernemer (niveau 3) wordt nog niet uitgevoerd. School en branche werken op dit moment samen om begin 2012 te starten met deze uitstroom. Naast ondernemerschap zijn enkele specialistische vaardigheden toegevoegd die schoenherstellers in de praktijk ook al toepassen (laarzen wijder/smaller maken en aflappen).

Onderzocht wordt hoe orthopedische voorzieningen aan confectieschoeisel en het repareren van orthopedisch schoeisel een plaats kunnen krijgen in het kwalificatiedossier. Dit gebeurt in samenwerking met NVOS/Orthobanda, de brancheorganisatie van de orthopedische schoentechniek.

Cursussen

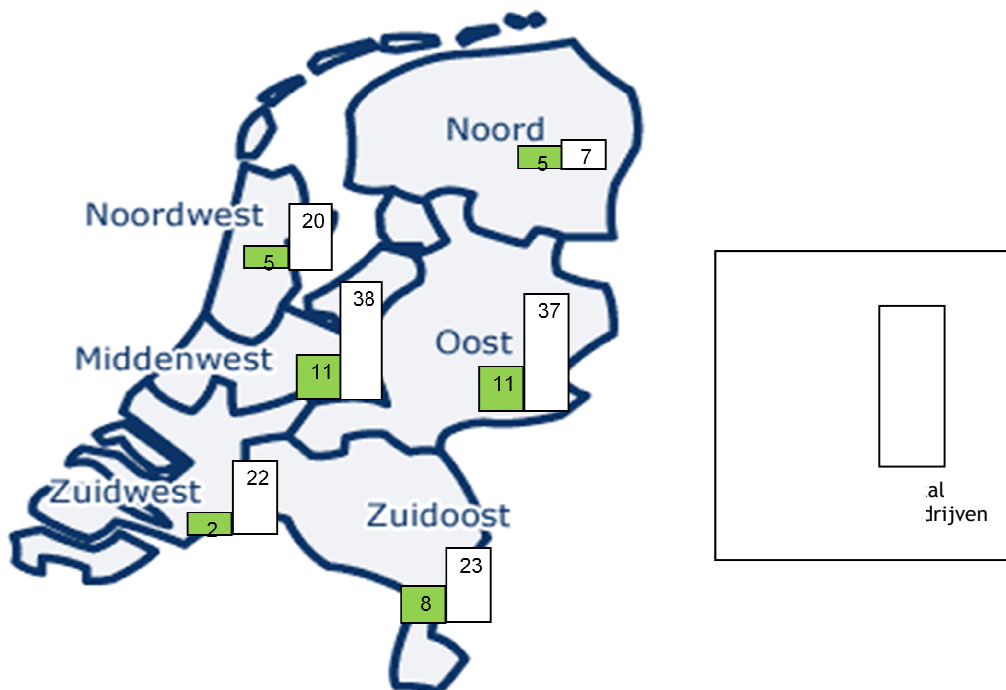
Naast de reguliere opleiding kunnen mensen binnen de schoenherstellersbranche ook cursussen volgen. De volgende cursussen worden op de DHTA gegeven:

- zesdaagse cursus Ambachtelijk schoenmaken
- Aanpassingen aan confectieschoenen
- Ambachtelijk schoenmaken
- Finishing touch
- Adviseur pasvormschoenen/schoenconsulent
- Industrial Footwear Design
- Industrial Footwear Design (English)
- Leren in leer
- Opstapmodule schoenhersteller
- Herkenning van diabetes

Overzicht leerlingen/leerbedrijven

In onderstaand schema ziet u een overzicht van het aantal leerlingen en het aantal leerbedrijven, weergegeven per CWI-regio. Eén leerling woont in het buitenland.

Figuur 6

Bron: SVGB (2011), DUO (2011)

Het aantal leerlingen is toegenomen. Van 30 tot 35 leerlingen in de jaren 2006 tot en met 2008 naar 42 in 2009 en 43 in 2010. De meeste leerlingen komen uit het middenwesten en het oosten. De minste leerlingen komen uit het zuidwesten. In het noorden zijn de minste leerbedrijven.

De opleiding tot Schoenhersteller is een bbl-opleiding, wat betekent dat de leerlingen al werkzaam zijn in een bedrijf. Hierdoor zijn er voldoende beroepspraktijkvormingsplaatsen (bpv-plaatsen) in verhouding tot het aantal leerlingen in de branche. Ook voor de nabije toekomst zijn naar verwachting genoeg bpv-plaatsen beschikbaar in elk CWI-district.

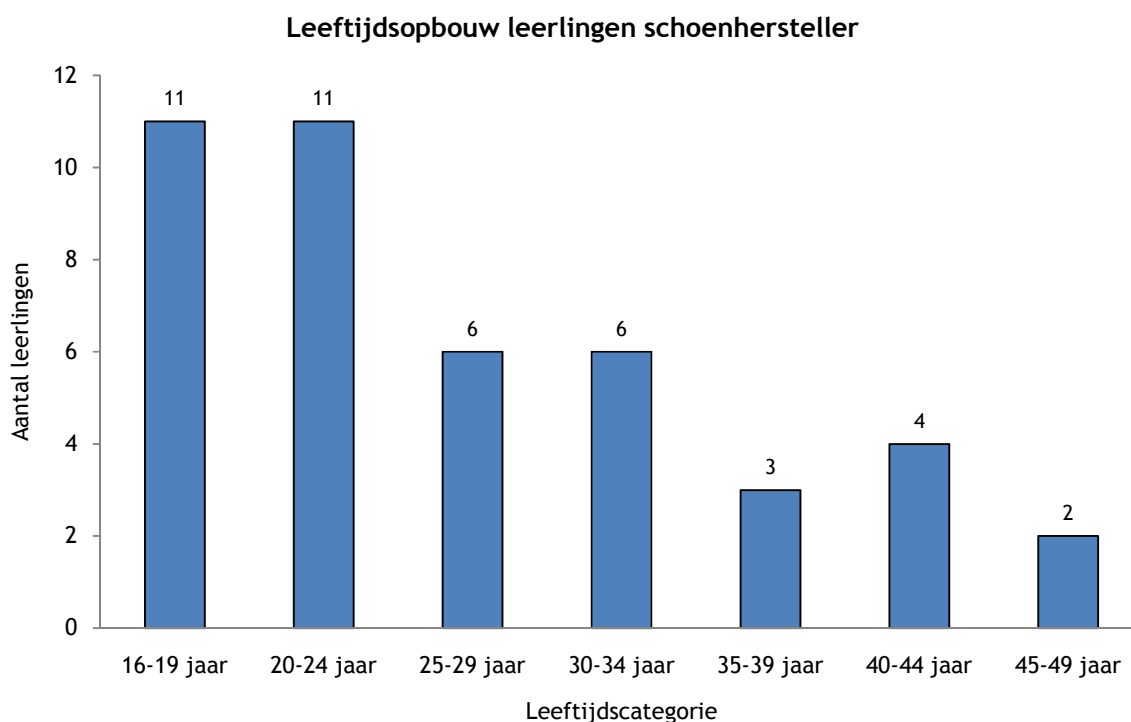
Kenmerken huidige leerlingenpopulatie

Het aantal mannen binnen de opleiding schoenhersteller is 35, wat neerkomt op 80 %.

Opvallend is dat de meeste leerlingen die instromen (35%) al een mbo-opleiding achter de rug hebben. Dit komt met name door het groeiende aantal zij-instromers in de branche die eerst een andere baan of opleiding hebben gedaan en zijn geswitcht. 30% van de leerlingen die instromen binnen de schoenherstellersopleiding heeft lager onderwijs als vooropleiding.

De leerlingen van de opleiding tot schoenhersteller zijn jong in verhouding met de overige opleidingen waarvoor de SVGB het kenniscentrum is. De helft van de leerlingen (22) is onder de 24. Overigens is 20% van de leerlingen 35 jaar of ouder. 14% is zelfs ouder dan 40.

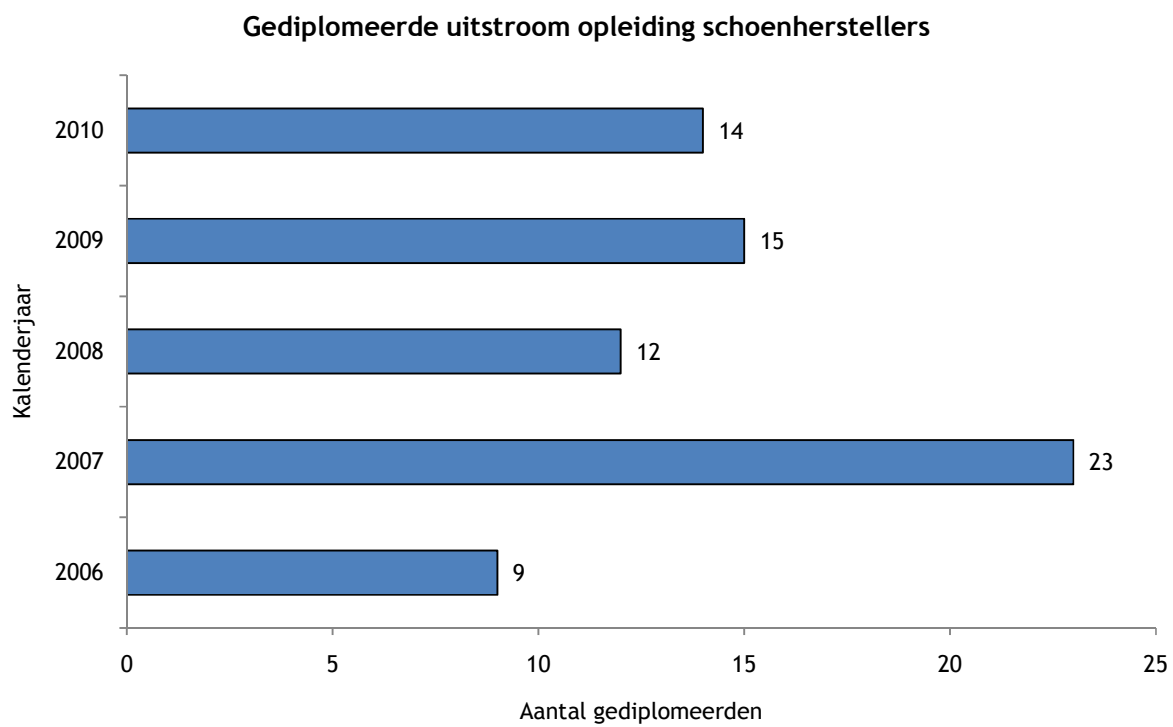
Figuur 7

Bron: DUO (2011)

In figuur 8 is te lezen dat het aantal gediplomeerde schoenherstellers in 2010 ten opzichte van 2009 nagenoeg gelijk is gebleven.

Figuur 8

Bron: DUO (2011)

Bijlagen hoofdstuk schoenherstellers

Tabel 1: Aantal leerlingen schoenhersteller schooljaar 2010/2011 uitgesplitst naar CWI-district

	Schoenhersteller (93610)
	Niveau 2 (BBL)
Middenwest	11
Noord	5
Noordwest	5
Oost	11
Zuidoost	8
Zuidwest	2
Buitenland	1
Totaal	43

Bron: DUO-CFI (2011)

Tabel 2: Aantal leerbedrijven schoenhersteller schooljaar 2010/2011 uitgesplitst naar CWI-district

	Schoenhersteller (93610)
	Niveau 2
Middenwest	38
Noord	7
Noordwest	20
Oost	37
Zuidoost	23
Zuidwest	22
Buitenland	0
Totaal	147

Bron: DUO-CFI (2011)

Bronverwijzingen

Onderzoeksrapporten

- EIM (2011). Structuuronderzoek Schoenherstellersbedrijven. HBA, Zoetermeer.

Vakbladen

- Schoenvisie
- Avoice, periodieke uitgave in het kader van het beleidsprogramma Avoice van het HBA

Personen

- Margret Hoekenga-Idema
- Cees van Dalen

Internet

- www.schoenmaker.nl